

בבית המשפט העליון

בש"פ 4343/08

בפני: כבוד השופט ס' גובראן

העורר: מאהר עגי'

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים מיום
1.5.08 בב"ש 4506/08 שניתנה על ידי כבוד השופט י'
שפירא

תאריך הישיבה: כ"א בסיון התשס"ח (24.6.2008)

בשם העורר: עו"ד דניאלה קדרי

בשם המשיבה: עו"ד יאיר חמודות

החלטה

בפניי ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (כבוד השופט י' שפירא),
מיום 1.5.2008, בה נדחה עררו של העורר על החלטתו של בית משפט השלום
בירושלים (כבוד השופט א' דובין) מיום 16.4.2008, לפיה הוחלט לעצור את העורר עד
תום ההליכים המשפטיים המתנהלים כנגדו.

1. כנגד העורר הוגש לבית משפט השלום בירושלים כתב אישום (פ 6377/08),
המייחס לו עבירות של החזקת נכס החשוד כגנוב, לפי סעיף 413 לחוק העונשין,
התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); ועבירות של קבלת רכב וחלקי רכב שהושגו
בעבירה, לפי סעיף 413 לחוק העונשין.

לפי המתואר בכתב האישום, ביום 25.3.2008 נתפסו במגרש בביתוניה אשר
בשימושו ובחזקתו של העורר כלי רכב וחלקי רכב שנגנבו מבעליהם.

2. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה לבית משפט השלום בירושלים בקשה למעצרו של העורר עד לתום ההליכים המשפטיים המתנהלים כנגדו (ב"ש 10868/08).

בהחלטתו מיום 16.4.2008 קיבל בית משפט השלום (כבוד השופט א' רובין) את הבקשה והורה על מעצרו של העורר עד תום ההליכים המשפטיים המתנהלים כנגדו. בהחלטתו דחה בית המשפט שתי טענות מקדמיות אותן העלה העורר, ביחס להיעדר סמכות עניינית של בית המשפט לדון בעניינו, שכן לטענתו סמכות השיפוט בעניינו מסורה לרשות הפלסטינית; וביחס לטענתו להגנה מן הצדק. כן קבע בית המשפט כי קיימת כנגד העורר עילת מעצר, וכי לא ניתן לשחררו לחלופת מעצר.

3. על החלטתו של בית משפט השלום ערער העורר לבית המשפט המחוזי בירושלים (ב"ש 4506/08).

ביום 1.5.2008 דחה בית המשפט המחוזי (כבוד השופט י' שפירא) את הערר, בקבעו כי לבית משפט השלום סמכות לדון בעניינו של העורר מתוקף סעיף 13(א)(4) לחוק העונשין, בהיות העבירות בהן הואשם העורר עבירות הפוגעות בכלכלת המדינה; ובקבעו כי על טענת העורר להגנה מן הצדק להידון במסגרת ההליך העיקרי המתנהל כנגדו.

מכאן הערר שבפניי.

4. טענתה העיקרית של באת כוח העורר הינה כי בתי המשפט הישראליים נעדרי סמכות עניינית לדון בעניינו של העורר. לטענתה, הסכם הביניים הישראלי-פלסטיני בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה, מיום 28.9.1995, הידוע כ"הסכם אוסלו" (להלן: הסכם הביניים), יצר מציאות משפטית חדשה בשטחי יהודה ושומרון. בהתאם טוענת באת כוח העורר, כי השטח בו מיוחס לעורר ביצוע העבירות נמצא בתחום הטריטוריאלי של הרשות הפלסטינית, ועל כן היא הגורם המוסמך להעמידו לדין. לעניין זה טוענת באת כוח העורר כי לא הובא בפני בית המשפט כל נתון לפיו העבירות המיוחסות לעורר אכן פוגעות בכלכלת המדינה, וכי הוראות החוק המעגנות את הסכם הביניים במשפט הישראלי הינן בגדר הוראה מיוחדת ומאוחרת הגוברת על ההסדר הקבוע בסעיף 13(א)(4) לחוק העונשין. עוד טוענת באת כוח העורר לקיומו של פגם

בכתב האישום שהוגש כנגד העורר, שכן נכללות בו שתי הוראות חוק שהיסוד הנפשי בהן שונה.

5. מנגד, טוען בא כוח המשיבה כי סעיף 13(א)(4) לחוק העונשין מעניק סמכות שיפוט אקס-טריטוריאלי לבתי המשפט בישראל, ביחס לעבירות הפוגעות בכלכלת המדינה. לטענתו, סמכות שיפוט זו חלה בכל מקום ובכל מדינה מחוץ לשטחי מדינת ישראל, כאשר הפיקוח על השימוש בסמכות זו מותנה באישורו של היועץ המשפטי לממשלה, אישור שניתן בעניינו של העורר. עוד מוסיף בא כוח המשיבה, כי אין בהוראות החוק המעגנות את הסכם הביניים כדי להגביל את סמכויות השיפוט של מדינת ישראל, כפי שנקבעו בחקיקה קיימת, אלא רק להוסיף להן.

לאחר שעיינתי בערר ובהחלטותיהן של הערכאות שקדמו לי, ולאחר ששמעתי את טיעוני הצדדים בפניי, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערר להידחות.

6. הבסיס לדיוננו מצוי בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים). בסעיף 2(2) לחוק המעצרים נקבע כי לאחר הגשת כתב אישום, הסמכות העניינית לדון בסוגיית המעצרים תהא "לבית המשפט המוסמך לדון בכתב האישום". משכך, בכדי שבית משפט השלום בירושלים יקנה סמכות לדון במעצרו של העורר עד תום ההליכים המשפטיים המתנהלים כנגדו, יש להראות כי לבית משפט זה סמכות עניינית לדון בכתב האישום לגופו.

7. בענייננו, נטען כנגד העורר, תושב האזור, כי עבר עבירות שמקום התרחשותן, כך נטען, מחוץ לשטחי השיפוט של ישראל. משכך, נראה שיש לראות בהן "עבירות חוץ", כמובנו של סעיף 7(ב) לחוק העונשין. הגם שבאת כוח העורר ניסתה לצאת כנגד הגדרה זו בתגובת העורר לסיכום טענות המשיבה, הרי שבכתב הערר לא חלקה על כך שהשטח בו מיוחס לעורר ביצוע העבירות נמצא בתחום הטריטוריאלי של הרשות הפלסטינית, וכי ישראל אינה שולטת בשטח זה באופן אפקטיבי (למעט בנושאים ביטחוניים) (ראו סעיפים 22 ו-23 לכתב הערר). יתרה מכך, לנוכח ההגדרה השירותית של "עבירת חוץ" בחוק העונשין כ"עבירה שאיננה עבירת פנים", הרי שממילא באם לא תאמר כי מדובר בעבירות שהנן "עבירות חוץ", הרי שעל כורחך תאמר כי מדובר ב"עבירות פנים", כשגם בדרך זו לא ייבנה העורר.

8. כך גם לא מצאתי ממש בטענת באת כוח העורר לפיה ההוראות המחילות את הסכם הביניים במשפט הציבורי יוצרות לגבי השטח המדובר מצב ייחודי, בו אין כל סמכות שיפוט אלא לרשות הפלסטינית ולמפקד הצבאי הישראלי, מכוח היותן הוראות חוק ייחודיות ומאוחרות, הגוברות על ההסדר הקבוע בחוק העונשין. הדיכוטומיה המוחלטת בין "עבירת פנים" ל-"עבירות חוץ", הקבועה בסעיף 7 לחוק העונשין, יוצרת הסדר ממצה, שאין בלתו, ושאנו מאפשר כל "מצב ביניים". הוראות החוק המעגנות את הסכם הביניים, אליהן מפנה באת כוח העורר, אין בהן כדי לגרוע מהסדר זה, וכל כולן מכוונות להוספת סמכות עניינית לבתי המשפט הישראליים לדון בעניינם של אזרחים ישראליים שביצעו עבירות בשטחי האזור, הגם שעבירות אלו נחשבות "עבירות חוץ".

דבר זה עולה בבירור גם מלשון הוראת תקנה 2(א) לתקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ז-1967 (להלן: תקנות השיפוט) (כפי שתוקנו והוארכו בחוק לתיקון ולהארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשס"ז-2007, המורה כי:

סמכות בית משפט 2. (א) בנוסף לאמור בכל דין יהיה בית המשפט בישראל מוסמך לדון, לפי הדין החל בישראל, אדם הנמצא בישראל על מעשהו או מחדלו שאירעו בשטחי המועצה הפלסטינית, והכל אם המעשה או המחדל היו עבירות אילו אירעו בתחום השיפוט של בתי המשפט בישראל.

... (ב)

(ג) תקנה זו אינה חלה על מי שבשעת המעשה או המחדל היה תושב אזור או תושב שטחי המועצה הפלסטינית, שאינם ישראלים.

...

כפי שניתן לראות, מטרתה של הוראה זו הינה להחיל את המשפט הישראלי על עבירות שבוצעו באזור על ידי ישראלים ועל ידי בני אדם הנמצאים בישראל, בדרך של יצירת סמכות שיפוט אקס-טריטוריאלית ייחודית לגביהם וזאת "בנוסף לאמור בכל דין". הרחבה זו מסויגת לגבי מי שאינו ישראלי ושבשעת המעשה היה תושב האזור או תושב שטחי המועצה הפלסטינית. אלא שסייג זה נוגע אך ורק להרחבה הייחודית האמורה, ואין בו כדי לסייג את כללי סמכות השיפוט הרגילים הנהוגים במשפט

הישראלי (וראו תקנה 18 לתקנות השיפוט הקובעת כי התקנות אינן גורעות מסמכויות על פי דין אחר).

לאור האמור, לא מצאתי בטענותיה של באת כוח העורר כל טעם בגינו אין להחיל על עניינו של העורר את סמכויות השיפוט הכלליות, הקבועות בחוק העונשין.

9. לטענת בא כוח המשיבה, העבירות המיוחסות לעורר הינן "עבירות חוץ", שיש בהן משום פגיעה בכלכלתה של ישראל, ומשכך קנה בית משפט השלום בירושלים סמכות לדון בעניינו מתוקף הוראת סעיף 13(א)(4) לחוק העונשין. מנגד, טוענת באת כוח העורר, כי בפני בית המשפט לא הונחה התשתית הראייתית הנדרשת לשם הוכחתה של נסיבה זו, ומשכך לא ניתן לומר כי קנה בית המשפט סמכות.

לא ניתן לקבל טענה זו.

10. כבכל עניין, לשם תשובה על שאלת סמכותו העניינית של בית המשפט נדרשת הנחתה של תשתית עובדתית, המעגנת את הסוגיות המשפטיות המופשטות בקרקע המציאות. אלא מאי, שבשלב המקדמי של בירור הבקשה למעצר עד תום ההליכים, אין בידי בית המשפט כל ראיה "של ממש" שהוצגה בפניו, ואשר הוכרע בה על פי כל דיני הראיות, ואשר על פיה יכול הוא לקבוע מסמרות בסוגיית הסמכות. משכך, גם בעת בחינת הראיות הנדרשות לשם הכרעה בסוגיית הסמכות אין מנוס מפני פנייה לכלל בו נעשה שימוש בכל עת בה מתבקש בית המשפט להשים אדם במעצר בטרם התברר עניינו עד תומו, לפיו "השאלה אותה צריך השופט לשאול עצמו, לעניין ראיות אלה, הינה אם טיבה של הראיה – על רקע מכלול הראיות כולן המצוי בשלב זה – הוא כזה שקיים סיכוי סביר לכך שאותה ראיה תהפוך בסוף ההליך הפלילי לראיה רגילה אשר על פיה היא לבדה או בהצטרפה לראיות פוטנציאליות אחרות, ניתן יהיה לקבוע כנדרש את אשמתו של הנאשם" (בש"פ 8087/95 זאדה נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(2) 133, 147 (1996)). כחלק משאלה זו, על בית המשפט לבחון האם יש בראיות שהוצגו בפניו כדי להראות כי לכאורה העבירות המיוחסות לנאשם, בנסיבות שנטען כי בוצעו, מקנות סמכות עניינית לבית המשפט לדון בעניינו, כשלב מקדמי לאפשרות הרשעתו בתום ההליך (ראו בש"פ 8780/06 סרור נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 20.11.2006)). ודוק, מדובר אך בקביעה בדבר סמכות עניינית לכאורית, שאין בה דווקא כדי למצות את הדיון בסוגיית הסמכות במסגרת ההליך העיקרי.

11. בענייננו, הובאו בפני בית המשפט ראיות, לפיהן לכאורה נטל העורר חלק משמעותי ביותר בתופעת גניבות הרכב משטחי המדינה לשטחי הרשות הפלסטינית. מדובר בתופעה אליה התייחס בית משפט זה לא אחת כאל "מכת מדינה", שפגיעתה בכלכלת ישראל קשה, ואשר לא ניתן לומר כי פגיעתה קהתה בשנים שחלפו מהיום בו ניתן פסק הדין בדנ"פ 2316/95 גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(4) 589 (1995) (ראו ע"פ 11194/05 סבית נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 15.5.2006); רע"פ 10116/06 כהן נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 17.12.2006) וכן בג"ץ 8780/06 מהדאוי נ' היועץ המשפטי לממשלה (לא פורסם, 10.12.2006)).

כנגד העורר נטען כי היווה את "תחנתם הסופית" של שישים ושישה כלי רכב שגנבו משטחי ישראל. אף בחישוב זהיר מדובר לכל הפחות בעבירות בנכסים ששוויים מספר מיליוני שקלים חדשים. לא זו בלבד שיש בנסיבות אלו כדי להראות כי לכאורה המעשים הפרטניים המיוחסים לעורר מביאים לפגיעה בכלכלת ישראל, אלא שיש בהם אף כדי לשפוך אור על היקפה של התופעה בכללותה.

לסיכום כל האמור לעיל, שוכנעתי כי סמכותו של בית משפט השלום בירושלים לדון בענייניו של העורר הוכחה במידה הנדרשת בשלב זה.

12. לא מצאתי ממש בטענתה של באת כוח העורר בדבר פגם בכתב האישום. מבלי לקבוע מסמרות בעניין, הרי שאין בכתב האישום כל פגם שיש בו כדי להשליך על סוגיית מעצרו של העורר, ועל טענה שעולה בעניין זה להידון במסגרת ההליך העיקרי כנגדו.

סוף דבר, הערר נדחה.

ניתנה היום, כ"ו בסיון התשס"ח (29.6.2008).

ש ו פ ט